

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa,

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Maciej Taborowski**

V.7224.49.2019.BA

**Pan
Krzysztof Pietraszkiewicz
Prezes Związku Banków Polskich**

Związek Banków Polskich
ul. Kruczkowskiego 8
00 – 380 Warszawa

w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje ochrona praw konsumentów na rynku usług finansowych.

W dniu 11 września 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE lub Trybunał) wydał wyrok w sprawie C-383/18, Lexitor Sp. z o.o. przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka i in., w którym orzekł, że „artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG¹ należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta”.

W uzasadnieniu TSUE jednoznacznie opowiedział się za rozumieniem art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 w taki sposób, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumentowi przysługuje prawo do obniżki całkowitego kosztu kredytu, który obejmuje wszystkie koszty nałożone na konsumenta (pkt 36 uzasadnienia). Trybunał przypomniał także, że celem dyrektywy 2008/48 jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów. „Ów system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania” (pkt 29). Jednocześnie TSUE uznał, że choć spór sądowy toczył się między przedsiębiorcami, sprawa nie traci konsumenckiego charakteru, gdyż zakres

¹ Dz.U. 2008, L 133, s. 66; sprostowania: Dz.U. 2009, L 207, s. 14; Dz.U. 2010, L 199, s. 40; Dz.U. 2011, L 234, s. 46.

stosowania dyrektywy o 2008/48 „zależy nie od tożsamości stron sporu, lecz od statusu stron umowy kredytu” (pkt 20).

Po ogłoszeniu ww. wyroku TSUE konsumenci zaczęli otrzymywać informacje od banków, że orzeczenie to dotyczyło wyłącznie interpretacji przepisów europejskich, a nie polskiej ustawy o kredycie konsumenckim², nadto wiąże ono wyłączenie sądu, który zwrócił się z pytaniem prejudycjalnym, dlatego też nie istnieją uzasadnione podstawy do rozliczenia kosztów kredytu w przypadku jego wcześniejszej spłaty.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie może zgodzić się z takim stanowiskiem³. Pragnę przypomnieć, że wyroki TSUE wiążą w zakresie interpretacji dyrektyw unijnych wszystkie organy państwa krajowego, w tym przede wszystkim sądy. Wynika to z zasady lojalnej współpracy, o której stanowi art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Za powyższym rozumieniem zasady lojalnej współpracy opowiedział się także Sąd Najwyższy. W postanowieniu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydanym w dniu 4 października 2015 r. (sygn. akt I KZP 10/15), dotyczącym wprawdzie sprawy karnej na kanwie przepisów o grach losowych, lecz – w kontekście rozumienia ogólnej zasady – znajdującym zastosowanie do postępowań cywilnych – Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazał, że „wobec Sądu Najwyższego prejudycjalne orzeczenia wykładnicze TSUE mają względną moc wiążącą poza tzw. sprawą główną. Ich oddziaływanie jest zatem podobne do tego, jakie cechuje uchwały SN mające status zasad prawnych. Są one wiążące dla wszystkich składów orzekających Sądu Najwyższego, jednak istnieje droga prawna ich podważenia której zainicjowanie jest uprawnieniem każdego składu orzekającego Sądu Najwyższego (por. M. Wąsek-Wiaderek, *Samodzielność...*, s. 286-287; L. K. Paprzycki, *Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego (wybrana problematyka europejska)*, *Europejski Przegląd Sądowy* 2014, nr 1, s. 73-74). Jediną drogą prawną podważenia względnie wiążącego orzeczenia TSUE jest skierowanie nowego pytania prejudycjalnego i uzyskanie kolejnego orzeczenia TSUE zawierającego wykładnię prawa unijnego”.

Powyżej opisane działania banków, informujące o wpływie orzeczenia TSUE na sytuację polskiego konsumenta, który dokonał wcześniejszej spłaty kredytu, mogą budzić także wątpliwości w aspekcie ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Należy rozważyć, czy taka praktyka banków nie stanowi nieuczciwej praktyki rynkowej, wprowadzającej konsumentów w błąd, w zakresie przysługującej im ochrony prawnej. Podkreślić także należy, że w przypadku stwierdzenia, że praktyka przedsiębiorcy narusza zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nałożyć na przedsiębiorcę sankcje określone w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 369 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083).

³ W załączeniu przesyłam stanowisko Rzecznika w sprawie wyroku TSUE (C-383/18, Lexitor), opracowane w ramach Forum Konsumenckiego, działającego przy Rzeczniku Praw Obywatelskich.

W świetle powyższego, w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 z późn. zm.), zwracam się do Pana Przewodniczącego o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu oraz podjęcie stosownych działań, zmierzających do poszanowania praw konsumentów – uczestników obrotu finansowego.

Jednocześnie pragnę zwrócić uwagę, że niniejsze pismo kieruję także do wiadomości Prezesa Urzędu Konkurencji i Konsumentów oraz Rzecznika Finansowego, z prośbą o zbadanie opisanego problemu i ewentualne podjęcie działań, w ramach przysługujących kompetencji, zmierzających do zapewnienia należytej ochrony praw konsumentów, mając na względzie respektowanie prawa oraz orzecznictwa, zarówno krajowego, jak i unijnego.

Do wiadomości:

Pan
Marek Niechciał
Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
plac Powstańców Warszawy 1
00 – 950 Warszawa

Pan
Dr hab. Mariusz Golecki
Rzecznik Finansowy

Biuro Rzecznika Finansowego
Al. Jerozolimskie 87
02 – 001 Warszawa

Zał. 1

- stanowisko Forum Konsumentckiego przy RPO